

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 192. An & qualiter tortura adhiberi possit in crimine Hæresis, & qualiter eâ procedendum cum reo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73982](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73982)

viâ dubium tollatur; quando tamen maxima cautela adhibenda, ad impediendum omnino periculum testium. Unde etiam talem confrontationem non faciendam ab Episcopo sine Inquisitore & contra; quin & in generali rotius orbis Inquisitionis tribunali eam non fieri, nisi ex decreto Cardinalium illi præsentium, observant Pegna & Farin. apud Castrop.

4. Resp. Ad quartum: Possit testem falsum in causa Hæresis torqueri, & puniri ab Inquisitore, extra dubium esse videtur; nam præterquam, quod juxta communiorum etiam delegatus à Principe, præsertim supremo, & quidem ad plures causas, qualis est Inquisitor delegatus à Papa, possit punire alios non subditum delinquentem in suo tribunali, v. g. testem deponentem falsum, sitque receptum de consuetudine hac potestate pollere hos Inquisitores, Leo X. constitutione sua incipiente: *intelleximus*. hanc illis potestatem pro majore securitate contulit; cujus tenorem recitat Pegna *in fine directorii*, inter literas Apostolicas. Certum quoque est, torqueri eum posse pro depositionis factæ firmitate, tam ab Episcopo, quam Inquisitore, cum quilibet eorum habeat potestatem inquirendi, & procurandi veritatem, ad quem effectum læpe necessaria est tortura testis, & posse etiam spectato juris rigore, dum puniendus est ut reus, ob depositum falsum coram se puniri poenâ aliquâ, quia hæc potestas cuilibet delegato Principis in causa criminali conceditur, tradunt Clar. *L. 5. §. fin. q. 38. vers. sed qua.* Farin. *de testib. q. 67. n. 48.* Covar. *pract. c. 18. num. 8.* Castrop. *n. 3.* De cætero, etsi deponentem falsò aliqui Hæresim damnandum esse poenâ mortis, & curiæ sæculari relinquendum, saltem, ubi is, cui falsò impositum hoc crimen, poenâ mortis afficiendus fuisset, si verè illi impositum, teneant plures apud Castrop. *l. c. n. 4.* ex ea ratione, quòd talis falsò deponens incurrat poenam talionis, seu illam, quam incursum fuisset, si, quod illi objectum crimen, verum fuisset. Rectius tamen docere videtur ipse *n. 5.* cum Farin. *l. c. n. 29.* & *de Hæresi. q. 188. n. 39.* de consuetudine recepta testem falsum in crimine Hæresis poenâ arbitrariâ puniri, quæ raro vel nunquam extendatur ad poenam mortis, ex ea ratione, quòd is, cui falsò imponitur Hæresis, etiamsi verum impositum fuisset, non necessario mortem subiret, sed poenitens eam evitare posset, nisi esset relapsus. Ad hæc poena talionis in foro saltem ecclesiastico non sit recepta, ut Castrop. *n. 7.* nec textus sit in jure, qui cogat illam imponere, cum textus relatus in *c. satis hinc. 33. q. 5.* pro opposito, præterquam, quòd non sit Pontificis, sed Augustini, non probet, eadem poenâ plectendum esse testem, quâ plectendus erat testificatus, si de facto plexus non est; imò potius contrarium insinuat, dum dicitur: *ed, qui testimonio falsò cuiquam nocuerit: quæ nocuum non attentatum, sed seipsa, seu cum effectu illatum important.* Quòd tamen is, contra quem testis falsò deposuit, vi illius, tanquam Hæreticus negativus, fuit damnatus, & morte affectus, testis falsus curiæ sæculari tradendus, & morte afficiendus, absque eo, quòd ob poenitentiam & reconciliationem sit admittendus; quia non solum ut testis falsus, sed ut verè homicida puniendus; ita Abb. & alii in *c. excommunicamus. b. t.* Pegna *p. 3. director. comment. 122. circa finem. vers. quæ situm est.* Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 6.* qui etiam idem credendum censet, de eo, contra quem falsum depositum, si propterea carceri inclusus ibidem obit, quia testem falsum illius mortis causam

fuisset, credendum est. Item morte puniendus, qui seipsum detulit, & complices aliquos manifestavit, si illi, vi hujus manifestationis, mortem subierunt; secus, si illi aliâ poenâ puniti; tunc enim mitius cum tali delatore agendum, & nullatenus morti tradendus, sed v. g. ad carcerem, exilium aut tritremes damnandus, Farin. *q. 188. n. 43.* Castrop. *n. 12.* & alii apud illum. E contra testis falsò deponens pro defensione alicujus, quem scit commississe Hæresim, quem revelare obligatus est, poenâ arbitrariâ, non tamen mortis, puniendus est, nisi fortè in casu aliquo extraordinario, dum v. g. ex falsa depositione tali, & occultatione veritatis grave damnum Reipublicæ illatum, Simanc. *Cath. Inst. tit. 64. rub. de testib. n. 90.* Castrop. *n. 9.* qui tamen *n. 11.* tradit, posse contra talem occultantem Hæresim procedi, tanquam fautorem Hæresis, non quidem condemnando illum præcisè ob falsitatem, sed ob favorem & auxilium præstitum Hæretico.

5. Resp. Denique: quòd dictum de testibus falsis quòd ad poenam, dicendum de corruptentibus eos prece vel pretio, ut falsum dicant; Item de mendacibus, aut suadentibus ad falsum testimonium, aut etiam de mandantibus aliquibus, ut testes corruptant; quia si omnes efficaciores & principaliores causæ falsitatis esse videntur, ita Castrop. *n. 14.* Farin. *l. c. n. 44.* Zechus *p. 1. sum. tit. de fide. rub. de Hæresi. c. 1. n. 14.* Penia, Simanc. & alii. Filii verò & nepotes testis falsi in crimine Hæresis etiam condemnati ad mortem, non redduntur infames, nec aliis poenis obnoxii sicut Hæreticorum filii; quia id nullibi cautum, Simanc. *l. c. n. 92.* Castrop. *n. 15.*

Quest. 192. An & qualiter tortura adhiberi possit in crimine Hæresis, & qualiter eâ peractâ procedendum cum reo.

1. Resp. Primò: In defectum aliorum mediorum, seu dum adhibitis mediis aliis omnibus, veritas in hoc crimine haberi non potest, ad illam obtinendam adhiberi posse torturam, extra dubium est, juxta *L. edit. L. D. Pius. & L. ult. c. de quest.*

2. Resp. Secundò: In crimine Hæresis, uti nec in alio crimine adhiberi potest tortura, nisi præcedant legitima & sufficientia indicia delicti objecti sufficienter probata, Matfil. *in L. 1. ff. de quest.* Menoch. *de arb. L. 1. q. 84. à n. 1.* Castrop. *ir. 4. d. 8. p. 9. n. 1.* cum communi. Tortura siquidem assumitur in subsidium aliorum probationum deficientium, ad eliciendam veritatem. Porò quodlibet indicium, ut plenè probatum censeatur, & de se sufficiens, ad inferendam torturam, probandum est duobus vel pluribus testibus, Gomez. *Tom. 3. var. c. 3. rub. de tortura reor. n. 18.* Clar. *pract. q. 22. in princ.* Farin. *L. 1. de test. q. 37. à n. 13.* Menoch. *l. c. L. 2. cas. 270. n. 23.* Castrop. *l. c. n. 2.* Unde unus testis deponens, non de delicto, sed de indicio delicti, v. g. de confessione extrajudiciali, de fama, de fuga, aliòve simili, insufficientis est ad inferendam ob tale indicium torturam; ita præter citatos AA. Masc. *de prob. L. 1. concl. 462. n. 18.* & 19. Pegna *ad Eymer. p. 3. direct. q. 61. comment. 100. vers. jam indicia.* Delrio *disquisit. mag. L. 5. in 2. append. q. 10.* Roias *de Hæresi. p. 2. n. 289.* Idque, ut Castrop. *n. 3.* etiamsi adesset & alius testis, deponens de alio indicio, ita, ut essent duo testes singulares, quilibet de suo indicio deponens, non sufficerent ad torturam; quia utraque illa depositio non æquivaleret probationi concludenti, factæ à duo-

à duobus testibus, ut Farin. n. 18. Quòd si tamen testes singulares plures, quàm duo concutrent ad probationem indicatorum diversorum, ipsique essent probatæ vitæ, omnique exceptione majores, ex eorum depositione reum, seu suspectum de crimine posse subijci torturæ, tenent Carrer. *pract. tr. 2. de indic. & tort. §. quæ autem. Clar. pract. q. 21. vers. sed pone. Farin. l. c. Castrop. n. 4.* Quin & ad torturam regulariter sufficere proximum, & illativum delicti, & bene probatum, tradunt Gomez. *l. c. c. 13. n. 8. Gigas de crim. lese Majest. q. 1. num. 16. Menoch. de arb. L. 2. cas. 331. & de præsump. L. 1. q. 89. num. 14. Farin. l. c. num. 74. Castrop. l. c.*

3. Resp. Tertio: Depositiò unius testis omni exceptione majoris deponentis de corpore delicti, est indicium sufficiens ad inferendam torturam; quia tam in criminalibus, quàm civilibus semiplenè probat, Menoch. *de præsump. l. c. n. 7. Farin. q. 36. n. 229. & in terminis propriis Hæresis, Eymmer. p. 3. direct. q. 61. n. 3. & 8. Farin. & alii apud Castrop. n. 5.* Secus est, si testis non sit omni exceptione major, sed patiatur aliquem defectum seu exceptionem, cum tunc non probet semiplenè, Farin. n. 131. Carrer. *l. c. n. 100. & c.* Quin & testem omni exceptione majorem non sufficere ad torquendum reum, si denunciatus sit bonæ famæ & virtutis apud omnes; cum bona fama infirmet dictum testis, & constituat præsumptionem in contrarium; ita Pegna. *p. 3. direct. q. 61. comment. 110. vers. non dubio. Decian. tr. crim. L. 5. c. 36. Farin. de Hæres. q. 185. n. 131. Castrop. l. c.*

4. Resp. Quarto: Socius delicti deponens de eo non facit indicium, seu probationem sufficientem ad torturam; quia esto, in hoc crimine admittantur testes aliàs inhabiles ad testandum, non tamen admittuntur, ut integrè probent, ut Marfil. *vol. 2. conf. 199. n. 15. Riminal. conf. crim. diversor. conf. 84. n. 9. Gomez. Tom. 3. rub. de prob. delict. num. 23. Castrop. l. c. n. 6. adeoque ex eo procedi nequit ad torturam, quæ plenam probationem requirit, Farin. l. c. n. 151. & de testib. q. 43. n. 75. Delrio l. c. L. 5. in 2. append. q. 1. Pegna. Castrop. *ll. cit.* Qui tamen AA. tenent, dictum socii præstare indicium sufficiens ad torturam, si adjuvetur adminiculo aliquo, quale autem illud esse debeat, ut ex illo & depositione testis defectuosi resultet integrum indicium adversus denunciatum, certâ regulâ definiri nequit, sed prudentis Judicis arbitrio doctorum sententiâ, & dictis regulato relinquendum. Inrer qualia adminicula, quæ concurrentia cum depositione socii, eam constituent indicium sufficiens ad torquendum, refert Farin. *de test. q. 43. num. 62. testes de auditu, qui, etsi per se non faciant indicium ad torturam, L. testium. ff. de testib. L. si arbitrer. ff. de probat. faciunt tamen aliquam præsumptionem, quæ juncta cum depositione socii criminis, æquivaleret depositioni testis, omni exceptione majoris, ut ex eodem Farin. Castrop. n. 7.* Item famam concurrentem cum dicto socii: Item fugam denominati cum socio denominante; & familiaritatem denominati cum socio denominante; cum in crimine Hæresis etiam speciale delictum constituat, habere cum Hæreticis familiaritatem; quibus addit Castrop. *l. c. citatis pro eo Pegna. Delrio ll. cit. Farin. de Hæres. q. 185. n. 152.* si depositioni unius socii addatur altera alterius socii; cum tunc duplex illa depositio integri testis depositioni videatur æquivalere.*

5. Resp. Quinto: Fama etiam orta à fide di-

gnis, & rite probata se solâ non constituit indicium sufficiens ad torturam, sed ad hoc eger adjuvari aliis adminiculis, cum de se sit indicium remotum & fallax, adeoque semiplenam probationem non constituens, nisi ita sit vehementis, & ex tali fundamento & ratione orta, ut merito ipsum fundamentum & causa reddat famam verisimilem, vel coadjutam alio adminiculo, semiplenè probat, Clar. *pract. §. fin. q. 11. vers. fama sola. Pegna. l. c. vers. tertia reg. Delrio l. c. q. 7. Scacc. de ind. c. 95. num. 1. Castrop. l. c. n. 9.*

6. Resp. Sexto: Confessione extrajudicalem esse indicium sufficiens ad torturam; quia est indicium satis proximum & illativum delicti, cum nemo præsumatur sibi falsè crimen imponere, cum communi censet Castrop. *num. 10. & absolute docent Gomez. var. Tom. 3. c. 13. n. 8. & 9. Carrer. tr. crim. Clar. pract. §. fin. q. 21. vers. confessio extrajudicialis. Pegna. l. c. comment. 110. circa finem. Menoch. de præsump. L. 1. q. 89. à n. 14.* Variationem tamen & vacillationem in confessione seu responsione judiciali se solâ non esse indicium sufficiens ad torturam; quia variatio talis, & mendacium in confessione est signum solùm remotum delicti, secus, si adjuvetur alio indicio, probabilius censet Castrop. *n. 11.* His non obstantibus, quòd reus in tormentis crimen confessus, ductus dein ad locum, ubi confessionem suam ratificare debet, eandem revocet, iterum torqueri debet, ut cum communi Marfil. *in L. repeti. ff. de quæst. n. 11. & seq.* quia in hoc casu non tam ob variationem, quàm ut primò dicto valorem & firmitatem tribuat, torquetur, cum dicta in tormentis non valeant, nisi ratificata. Item non propter variationem, sed propter novum indicium ex confessione in tormentis ortum torquetur.

7. Resp. Septimò: Personæ ratione officii, dignitatis, ætatis, valetudinis corporis aliàs exemptæ à tortura, si in Hæresim incidant, torqueri possunt, Gomez. *Tom. 3. var. c. 18. rub. de tort. reor. n. 3. in fine. Boff. tit. de ind. & confid. ante tort. n. 115. Farin. de Hæres. q. 185. n. 125. Decian. tr. crim. L. 5. c. 20. n. 22. Castrop. l. c. n. 12. & alii; & quamvis eos levius torquendos esse velint, Delrio *l. c. q. 23. Clar. l. c. q. 64. vers. sed an Clerici. Salzed. pract. c. 125. n. 6. Gigas de crim. lese Majest. L. 2. q. 28. n. 5.* loquens de Clericis, arg. *c. illi quatenus. §. 9. 5.* parum tamen in jure fundatam hanc sententiam, asserit Castrop. eò, quòd textus *c. 5. q. 5.* solùm indicet, religiosum à religioso torquendum esse; quod ipsum abrogatum jam usu & consuetudine asserunt, Clar. *l. c. vers. sed hic. Scacc. l. c. c. 10. n. 41. Farin. de jud. & tort. q. 41. n. 15.* non verò ex eo aut alio textu probetur, Clericos, Nobiles, & quoslibet alios ratione officii, dignitatis aliàs exemptos esse mitius torquendos in crimine Hæresis, sed potius gravius, utpote digniores de Ecclesia magis meritos, & hinc gravius delinquentes, dum tortura gravitati delicti commensuranda, ut tradunt Farin. *l. c. q. 41. num. 12. & 13. Foller. pract. crim. c. 31. n. 7. Casson. de torment. c. 11. rub. de non torquend. cler. n. 5. Castrop. num. 13.* Sed neque personæ exemptæ ob periculum vitæ propriæ vel alienæ, quod ob torturam incurrunt, ut sunt minores 14. annis, senes, valetudinarii, mulieres prægnantes exemptæ sunt à tortura, si tortura eâ cautelâ, & moderatione adhibeatur, ut ex consilio Medicorum periculum mortis propriæ vel alienæ, v. g. prolis, quæ in utero à prægnante geritur, non imminet, Simanc. *de Hæres. iii. 65. num. 45.**

Placha in epitome delictor. L. 1. c. 32. n. 12. Carret. l. c. §. circa tertium. n. 37. Farin. q. 185. n. 125. Castrop. n. 14. De cætero in impuberibus usu observatur, ut non torqueantur, sed solum ferula terreatur & feriatur, qui terror & castro tortura non reputatur. Mulieres etiam prægnantes propter partus periculum, non solum à tortura, sed & à terrore illius excusantur, cum ex terrore non secus, quam ex ipsa tortura abortus sequi possit; unde prohibita tortura, & hic terror prohibetur, ut cum Gomez. Pegna. Farin. Castrop. l. c.

8. Octavo: Ex confessione facta in tormentis reus condemnari nequit, nisi prius eam ratificaverit, ut ex communi, Eymers. p. 3. direct. rub. de tertio mod. torminand. process. n. 157. Farin. de Hæres. q. 186. n. 150. Ad ratificationem autem ut inducatur, cautè procedere debet Inquisitor, interrogando primò in genere, num eam approbet, dein in particulari proponendo, & per extensum legendo, perquirendoque, an, quæ lecta sunt, sint, quæ confessus sit, Castrop. n. 15. Post ratificationem suo tempore, nimirum post 24. horas à tortura, reus penitens, absolutionemque petens, abjurare debet errores suos, & penitentiam inunctam ab excommunicatione incurra publicè absolvendus, nisi fuerit relapsus, tunc enim curia seculari tradendus. Si verò ratificans confessionem suam in errore suo perstiterit, varii adhibendi sunt modi eum convincendi, adducendo Doctores, qui cum eo disputent, ejusque rationes dissolvant, & si pertinax se victum non protestetur, curia seculari puniendus tradi debet. Si verò accedente tempore ratificationis confessionem à se factam revocaverit, reus iterum torturæ subjiciendus, non tantùm, quia revocavit, sed quia confessione facta, novum indicium commissi criminis dedit; nunquam tamen ultra tertiam vicem torquendus, præsertim si prima vice tormenta sustinuit, in quantum indicia postulabant, ut Farin. cit. q. 39. n. 67. At si reus in tortura negavit, torturæ denuò subjici nequit, nisi indicia nova urgentia, à primis diversa fuerint adducta, juxta L. unius. §. 1. ff. de quest. quia tunc non tam prior tortura repetitur, quam nova suscipitur, cum quolibet ex his indicis seu causis existente torqueri possit; nullis autem aliis indicis adductis à tortura nova abstinendum, ut cum Menoch. de arbit. L. 2. cas. 272. à n. 5. & Farin. de indicis. q. 38. à num. 71. Castrop. n. 17. De cætero, si reus insufficienter tortus ob debilitatem, vel aliam causam, & indicia sint urgentia, reus negans Hæresim abjurare debet, quia aliquà vià indicia illa purgari debent, & cum torturâ purgata non sint, justum est, ut abjuracione purgentur. At quando tortura indicis correspondet, plenè purgati, purgatis autem indicis, reus remanet absolvendus, Simanc. Cathol. Inst. tit. 56. rub. de can. purgat. n. 17. Pegna. l. c. comment. 39. num. 156. circa fin. Farin. de Hæres. q. 185. n. 128. Castrop. n. 18. quietiam n. 20. pro complemento hujus materiae de tortura, ex repertor. inquisit. v. advocatus. §. sed an advocatus. & Pegna. l. c. comment. 110. adjicit, quòd quoties disputatur, num reus sit torquendus, reo assistere debeat ejus Advocatus, & cum defendere, si videat, indicia insufficientia esse, eò, quòd cum tortura præjudicium grave inferat, sic contra rationem & æquitatem, si cogatur, eam indefensus subire.

Quest. 193. An & qualiter Inquisitores, alique Judices ecclesiastici tradentes Hæreticum Judici seculari incurrant irregularitatem.

Resp. Tametsi traditus morte afficiatur, nullam incurrunt irregularitatem, Simanc. l. c. c. 34. num. 38. Felician. de censur. tit. de irregular. c. de secund. spec. irregul. qua contrah. extra bell. vers. Inquisit. tradens. Maiol. de irregular. L. 5. c. 48. §. 2. n. 9. Covar. in Clem. si furiosus. p. 2. §. §. n. 6. Penia l. c. p. 2. comment. 20. Avila de censur. p. 7. d. 5. §. 2. du. 2. Zerol. in pr. Episcop. p. 1. v. Hæretici. §. 12. Sanctarel. de Hæres. c. 26. n. 7. & alii, quos citat & sequitur Barbs. in c. 13. b. t. num. 5. Idque, etiam si Judices non præmittant protestationem, & insistent pro sententiæ executione, si Judex eam differat, Penia. Avil. Barb. l. cit.

Quest. 194. Qualiter ab Hæretico fieri debeat abjuratio Hæresis.

Resp. Ab Hæretico manifesto fieri ea debet publice, & in loco publico, Butr. in c. 9. b. t. n. 11. Socin. n. 8. direct. inquisit. p. 2. n. 126. §. 127. Penia l. c. comment. 42. Menoch. de arb. cas. 372. n. 1. Barb. in c. 9. b. t. n. 1. Is tamen, qui antequam accusatus, vel inquisitus, sponte adiens Inquisitorem, confitetur errores suos, paratus sentire cum Ecclesia, non tenetur eam abjurare in loco publico, ut Locatus in Jud. Inquis. v. Ordinarios. n. 2. Roias. tr. de Hæres. p. 2. n. 272. uti nec leviter suspectus de Hæresi, Director. Inquisit. p. 3. num. 161. Penia l. c. comment. 40. Genuens. in pr. Archiepisc. c. 84. n. 9. Barb. l. c. n. 12. Quamvis leviter suspectus abjurare eam debeat secretè coram paucis, ut Scacc. de jud. c. 59. n. 10. Sanctarel. l. c. n. 41. Simanc. & alii apud Barbof.

Quest. 195. An & qualiter procedendum contra Hæreticum defunctum.

1. Resp. Primò: Tametsi crimina omnia morte committentis extinguantur, juxta L. defuncto. ff. de publ. jud. L. pupillum. §. in Hæredem. ff. de reg. juris. L. ex judiciorum. ff. de accusat. crimen tamen Hæresis, uti & crimen læsæ Majestatis humanæ morte non extinguitur, L. ut. c. ad Leg. Jul. Majest. L. Manichæos. §. 2. c. b. t. Ut autem Hæreticus defunctus damnetur Hæresis, requiruntur claræ ac dilucidæ probationes, illum in Hæresi decessisse; si enim vivens damnari nequit, nisi confessus vel convictus legitime à fortiore damnari nequit, qui jure & potestate se defendendi caret. E contra, qui decessit suspectus, & infamatus tantùm de Hæresi damnari nequit; quia suspensiones de Hæresi morte suspecti extinguuntur, juxta c. accusatus. §. si verò. b. t. in 6. ita Simanc. l. c. tit. 18. de defunctis. n. 13. Farin. q. 197. n. 103. Castrop. tr. 4. d. 8 p. 16. §. 4. n. 2. & alii apud illum. Sufficienter autem Hæreticus defuncti probatur, si vivens illum confessus, non penituisse, probatur. Ad quam probationem reducitur, si ob Hæresim existens, in carcere seipsum interemit, cum hæc interemptio, quia præsumitur, processisse ex conscientia criminis, sic quædam illius confessio, Farin. q. 190. n. 90. Simanc. l. c. num. 31. Penia l. c. comment. 42. vers. quod ipsum. Castrop. l. c. n. 3. Probatur quoque testibus, si sint omni exceptione majores: unde, si pendente processu mortuus fuerit inquisitus, damnari non poterit, nisi jam ejus Hæresis aliunde plenè & concludenter probata fuerit. Ex eo quoque, quòd quis probetur, existisse per annum in excommunicatione ob causam fidei, & sic decessisse, probari sufficienter, probabilius cenlet Castrop. n. 5. citatis Farin. l. c. num. 93. Claro præll. §. Hæresis. vers. item de crimine. Decian. tr. crim. L. 5. c. 57. num. 6. eò quòd, si talis probatio facta delinquente vivente